

MODUŁ 1: Czym są dezinformacja i fake newsy?

1. CEL I ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

1.1. CEL MODUŁU

Celem tego modułu jest wprowadzenie uczestnika w podstawowe pojęcia dezinformacji i fake newsów w taki sposób, aby poprzez ich zrozumienie i po przeszkoleniu z następujących modułów e-booka MCRE, był/a w stanie zwiększyć swoje umiejętności korzystania z mediów i krytycznego spojrzenia na nie.

1.2. ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Do końca tego modułu uczestnik/uczestniczka będzie wiedział/a:

- o Kluczowe pojęcia dezinformacji i fake newsów.
- o Jak ważne jest życie w prawdzie i mówienie prawdy.
- o Jak wykryć fake newsy.

2. TREŚĆ NAUCZANIA

2.1. CO TO JEST FAKE NEWS?

Wprowadzające w błąd wiadomości zawsze istniały, ale od czasu pojawienia się Internetu i nowych technologii komunikacyjnych i informacyjnych, fake newsy rozprzestrzeniły się na całym świecie. W tej sekcji odkryjesz kilka podstawowych pojęć, które pomogą ci zagłębić się w ten rodzaj wprowadzających w błąd wiadomości.

2.1.1. Pojęcie i rodzaje fake newsów

Fake newsy to informacje, które zostały celowo wygenerowane w celu wprowadzenia w błąd lub poinformowania czytelników. Są one między innymi często wykorzystywane do rozpowszechniania dezinformacji, kształtowania programu politycznego lub wpływania na opinie użytkowników.

Ogólnie rzecz biorąc, mają one tendencję do bycia wpływowymi wiadomościami, które mogą szybko krążyć, są trudne do zatrzymania po ich rozpoznaniu i są podatne na zwirtualizowanie, zanim zostaną podważone. Mimo że opinia publiczna jest już świadoma tego rodzaju wiadomości, nadal ewoluują i rozprzestrzeniają się w postaci danych, obrazów, a nawet filmów.

Na poniższej ilustracji przedstawiamy niektóre z istniejących rodzajów fake newsów:

Typy fake newsów

Rysunek 1 – Opracowany przez MEUS

Tuż przed wyborami prezydenckimi w USA miliony ludzi udostępniły na Twitterze informację o tym, że Hillary Clinton i jej menedżer kampanii wyborczej trzymali zamknięte dzieci w charakterze niewolników seksualnych w piwnicy waszyngtońskiej pizzerii.

Facet uzbrojony w karabin przeprowadził szturm na pizzerię, by ratować dzieci, ale nie było tam nawet piwnicy. Tak więc 46% osób, które głosowały na Donalda Trumpa, wierzyło, że tak zwana "pizzagate" była prawdziwa.

Istnieje więc wiele przykładów, które pokazują nam, że "fake newsy" nie są żartem, są celowe, a zdecydowana większość z nich ma na celu wpłynięcie na opinię publiczną, aby osiągnąć określony cel. W następnej sekcji przyjrzymy się niektórym sposobom rozpowszechniania fake newsów.

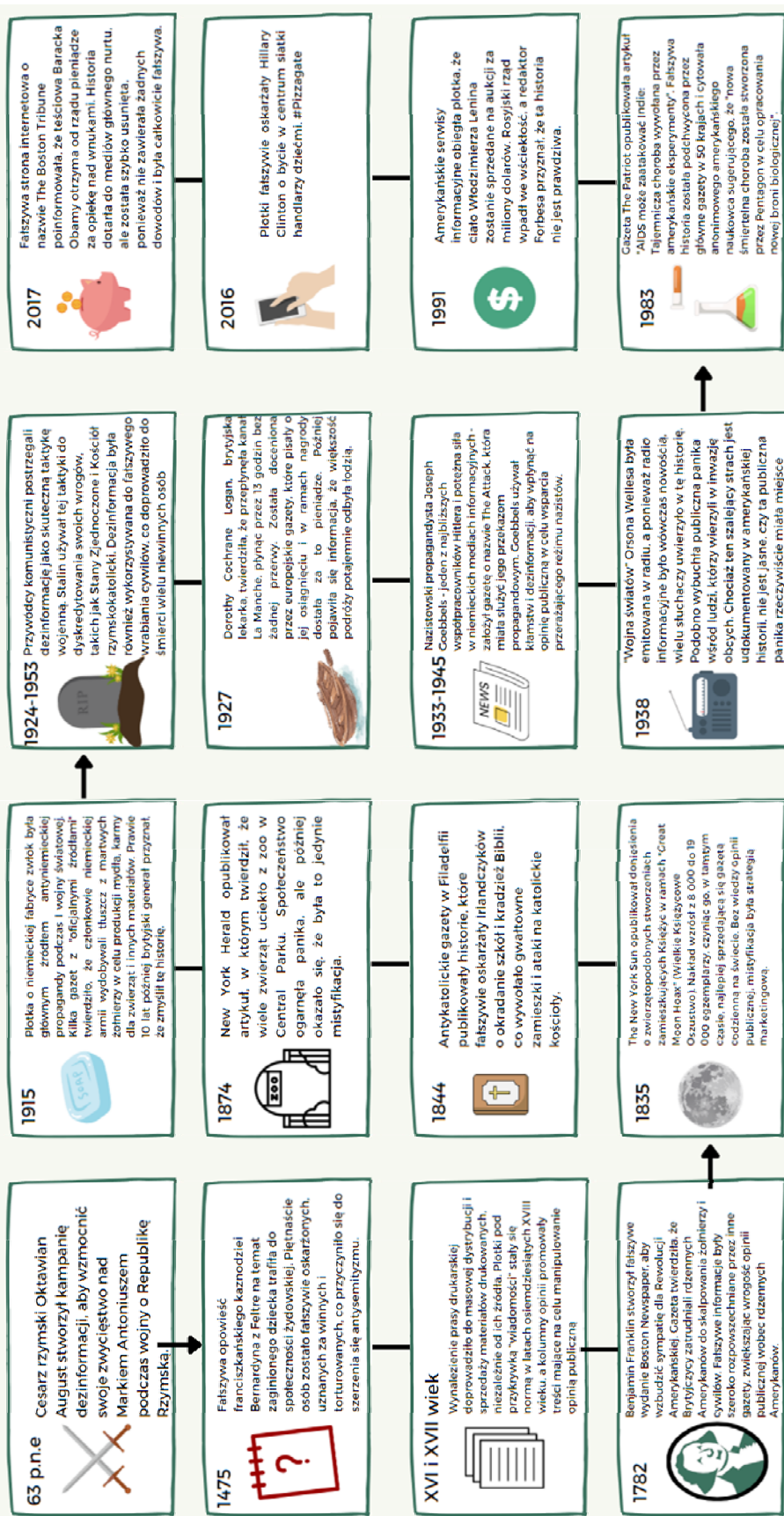
Ale dlaczego tworzy się tego typu treści? *First Draft* przedstawia osiem "P", powodów, które pomagają to wyjaśnić:

1. Partackie dziennikarstwo,
2. Parodia,
3. Prowokacja,
4. Pasja,
5. Partyjniactwo,
6. Profit,
7. Polityczna władza lub wpływy,
8. Propaganda.

Każdy z rodzajów dezinformacji i wprowadzających w błąd treści zawiera w sobie jedno z ośmiu "P".

Jednak fake newsy nie są czymś nowym. To dzięki zastosowaniu nowych technologii tego rodzaju wiadomości rozprzestrzeniają się teraz szybciej, ale przyjrzyjmy się historii!

TAKE NEWS: HISTORYCZNA OŚ CZASU

opracowanych przez www.commonssense.org

dziennikarstwo ma do powiedzenia na temat fake newsów? Strona internetowa UNESCO zawiera kilka cytatów od profesjonalnych dziennikarzy, którymi dzielimy się poniżej:

“Wraz z rosnącą liczbą dowodów na ingerencję w procesy demokratyczne na całym świecie, debata na temat tego, jak ujawniać i eliminować fake newsy, z pewnością się nasili. Jednak dyskusja już teraz jest zagmatwana z powodu braku zrozumienia tego zjawiska, jego pochodzenia i tego, dlaczego w ogóle stanowi zagrożenie.

Aby zilustrować ten problem, Ethical Journalism Network (EJN) opracowała definicję fake newsa: "Informacje celowo sfabrykowane i opublikowane w celu oszukania i wprowadzenia w błąd innych, aby uwierzyli w fałsz lub wątpili w możliwe do zweryfikowania fakty". Korzystając z tej definicji, łatwiej jest oddzielić propagandę, "alternatywne" fakty i złośliwe kłamstwa od dziennikarstwa.”

**Aidan White, Dyrektor,
Ethical Journalism Network**

“Fake newsy zatrują atmosferę, w której wszyscy funkcjonujemy. Ze względu na istnienie fake newsów, odbiorcy mają teraz wątpiwości co do wszystkich otrzymywanych wiadomości. To naprawdę zniszczyło relacje między odbiorcami a mediami.”

**Verashni Pillay, Redaktorka
naczelną,
Huffington Post, Republika
Południowej Afryki.**

“Z łatwością wyolbrzymiamy wpływ fake newsów na dziennikarstwo. Nie chcę być gołosłowny - to poważne wyzwanie dla społeczeństwa i instytucjonalności. Celem fake newsów nie jest opowiadanie innej narracji, głównym celem fake newsów jest podważenie wiarygodności instytucji, w tym dziennikarstwa, ale nie tylko.”

**Kari Huhta, Redaktor dyplomatyczny,
Helsingin Sanomat, Finlandia**

“Fake newsy istnieją od zawsze - odkąd ludzie zdali sobie sprawę z siły mediów w zakresie wpływu na opinię publiczną. Jednak obecnie różnica polega na tym, że media społecznościowe i platformy takie jak Google i Facebook umożliwiają rozprzestrzenianie się fake newsów szybciej i na szerszą skalę niż kiedykolwiek wcześniej, i to jest problem.

Fake newsy zmieniają dziennikarstwo, stanowiąc dla niego prawdziwe wyzwanie, ponieważ nie zawsze łatwo jest odróżnić fake newsa od prawdziwych wiadomości, ale także sprawiają, że dziennikarstwo staje się o wiele ważniejsze. Bo jeśli ktoś ma ujawniać fake newsy, to właśnie dziennikarze - odpowiedzialni dziennikarze. Powiedziałbym, że na krótką metę fake newsy to problem dla dziennikarzy. Ale w dłuższej perspektywie to ich umacnia i nadaje im większe znaczenie w społeczeństwie.”

**Ivor Gaber, Profesor dziennikarstwa,
Uniwersytet w Sussex, Wielka Brytania.**

“Fake newsy podkreślają tradycyjną misję dziennikarstwa, którą jest próba rozświetlenia ciemności społeczeństwu i opinii publicznej. Nasza misja musi być wzmocniona w oparciu o tę podstawową wartość, próbując rozjaśnić dyskusję, próbując pokazać opinii publicznej, gdzie są prawdziwe fakty i prawdziwe debaty.”

Ricardo Gandour, Dyrektor ds. dziennikarstwa,

CBN, Brazylijska Sieć Radiowa, Brazylia

2.1.2. Sposób rozprzestrzeniania

Niektóre ze sposobów rozpowszechniania fake newsów:

MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

Kanałem, za pośrednictwem którego fake newsy rozprzestrzeniają się najsilniej, są sieci społecznościowe, ponieważ w dzisiejszych czasach każdy może tworzyć i udostępniać informacje w Internecie: wszyscy jesteśmy jednocześnie producentami i konsumentami informacji, co oznacza, że każdy może rozpowszechniać fake newsy za pośrednictwem sieci społecznościowych i mogą one łatwo stać się “wiralami”, szczególnie jeśli nawiązują do uczuć i emocji.

WIRALNOŚĆ

Jest to zdolność niektórych treści do szybkiego rozprzestrzeniania się w Internecie i wiąże się z nimi znaczący element psychologiczny. W sieciach społecznościowych osoby dzielą się treściami, które wywołują w nich emocje, z którymi pozytywnie się identyfikują lub wobec których odczuwają negatywne emocje.

ALGORYTM

Algorytmy Big Data analizują dane konsumentów, prognozują wyniki wyborów i znają ludzkie preferencje. Najbardziej znanym algorytmem jest PageRank, który został opracowany przez Google w 1998 roku. Jego sukces wynikał z indeksowania witryn i dostarczanych wyników wyszukiwania według ważności. Od tego czasu algorytm zmienił się, aby uwzględnić preferencje użytkownika w swoich obliczeniach (bycie dorosłym nie jest tym samym, co bycie dzieckiem, lub wyszukiwanie internetowe w Hiszpanii różni się od tego w Stanach Zjednoczonych).

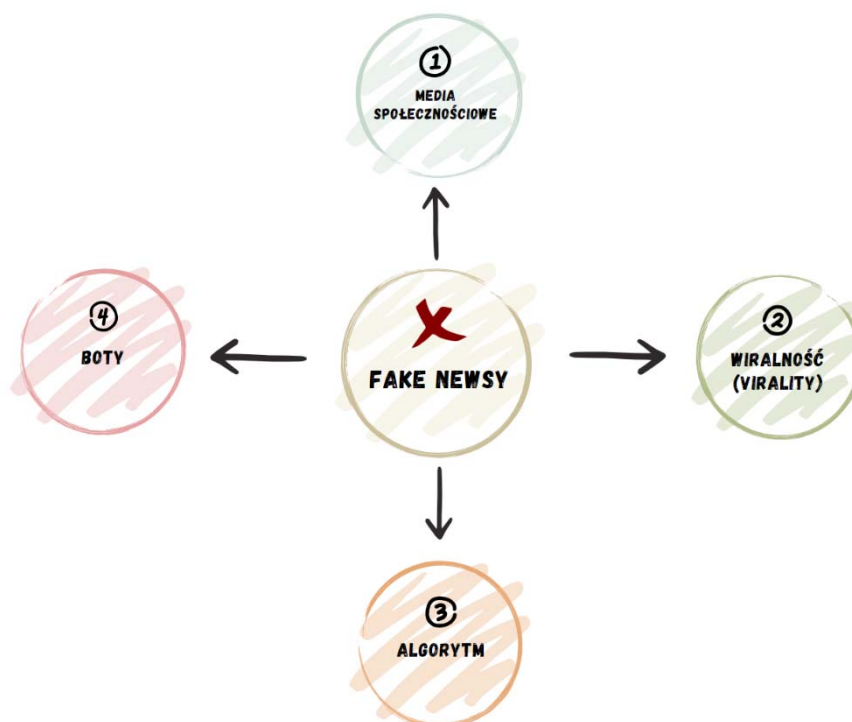
BOTY

Rozprzestrzenianie pochodzi również od organizacji, które wykorzystują botnety i farmy trolli, aby próbować wpływać na opinię publiczną. Boty, czyli programy komputerowe zaprojektowane do automatycznego gromadzenia danych, wyświetlania, które strony internetowe są odwiedzane i jakie rzeczy są kupowane, a także przez kogo i jak często.

W kontekście fake newsów na scenę wkroczyły boty, fałszywe profile, które są głównymi propagatorami fałszywych informacji na Twitterze. Uważa się, że od 9 do 15% aktywnych kont na Twitterze to boty. Boty społeczne i polityczne mają na celu zmanipulowanie populacji do określonego sposobu myślenia, dezinformacji i propagandy na temat określonych osób lub kwestii. Potęgą tych botów została udowodniona w kampaniach wyborczych, takich jak wybory prezydenckie w USA w 2016 r. lub referendum w sprawie Brexitu, w debacie na temat szczepionek, w rozpowszechnianiu fałszywych pogłosek o atakach terrorystycznych, w manipulowaniu rynkami finansowymi, a ostatnio w kryzysie związanym z koronawirusem. Odpowiednio skoordynowane, mogą narobić wiele zamieszania i zepchnąć inne wiadomości na dalszy plan.

Według firmy konsultingowej Gartner, do 2021 roku ponad połowa wszystkich firm będzie wydawać rocznie więcej pieniędzy na tworzenie botów i chatbotów niż na rozwój tradycyjnych aplikacji mobilnych.

Dzięki szybkości, z jaką się rozprzestrzeniają i zasięgowi, jaki mają, docierają szybciej i do większej liczby osób niż prawdziwe informacje. Badanie opublikowane w [dzienniku Science](#) wykazało, że fałszywe informacje rozprzestrzeniały się "znacznie dalej, szybciej, głębiej i szerzej" niż prawdziwe informacje "we wszystkich kategoriach informacji, a efekty były najbardziej widoczne w przypadku fałszywych wiadomości dotyczących polityki"¹.

2.1.3. Dlaczego ludzie w to wierzą

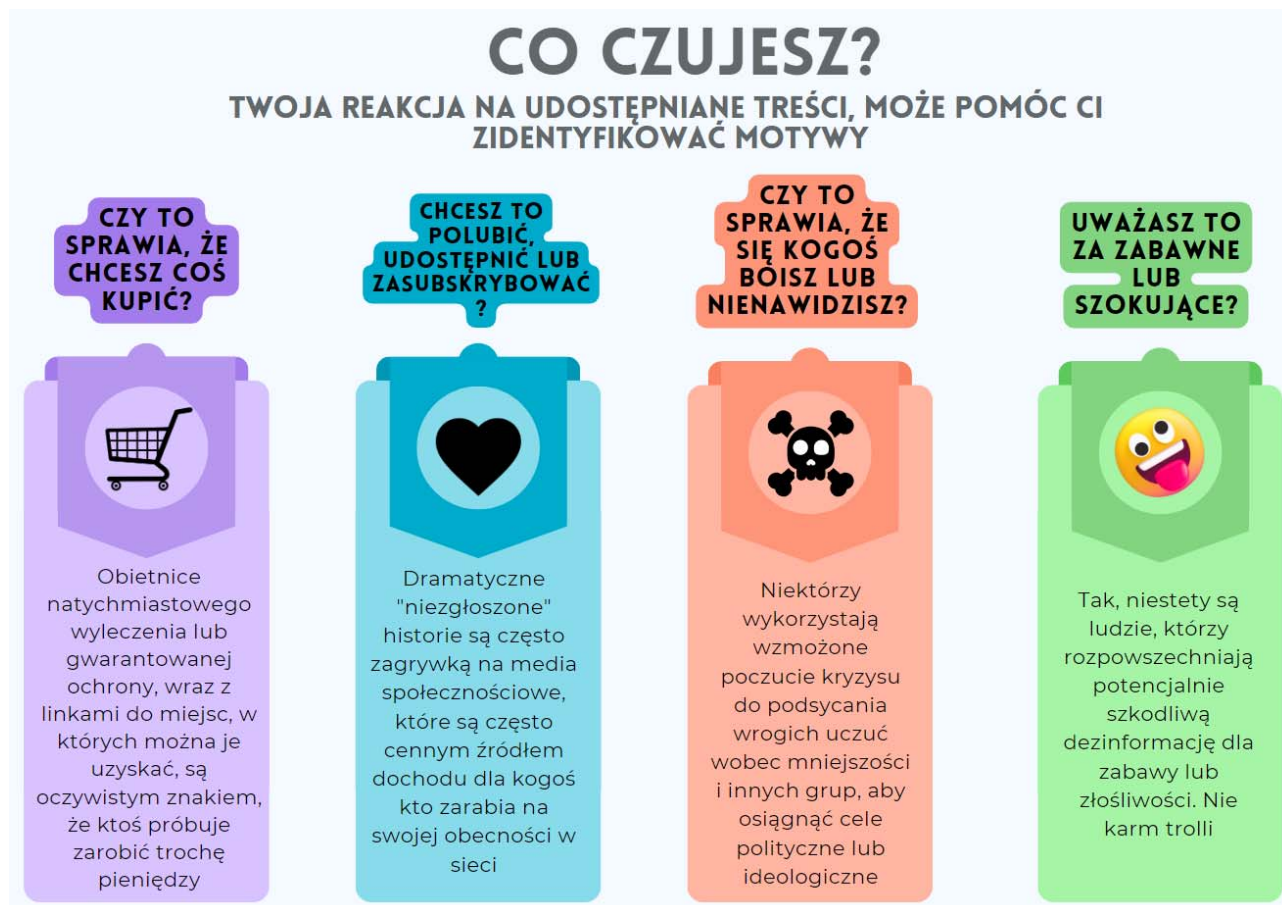
Rysunek 3 - Obraz opracowany przez MEUS

Kluczowym czynnikiem, który sprawia, że wierzymy w fake newsy, są emocje, jakie w nas wzbudzają. Fake news gra na naszych emocjach, starając się wywołać emocjonalną i impulsywną reakcję, która przeważa nad naszym krytycznym osądem.

¹ Dziennik Science, "Rozprzestrzenianie się prawdziwych i fałszywych wiadomości w sieci"

Infografika autorstwa Eoghana Sweeneya bardzo dobrze podsumowuje uczucia, jakie wywołują w nas pewne treści, wykorzystaliśmy jego infografikę jako podstawę do opracowania naszej infografiki, która odzwierciedla tę samą treść, co ta przedstawiona przez Eoghana Sweeneya:

Rysunek 3 – Obraz opracowany przez MEUS zawartość Eoghan Sweeney

Ale dlaczego ludzie wierzą w fake newsy? Niektóre czynniki to:

1. **Błąd przypisania:** Dzieje się tak, gdy coś nam się kojarzy, ale nie pamiętamy, gdzie to widzieliśmy. Wystarczy zobaczyć fałszywy nagłówek, na przykład "imigranci dostaną darmowe mieszkania w Hiszpanii", by w przyszłości ludzie stali się bardziej wyczuleni na fake newsy dotyczące imigracji.

Co więcej, gdy kłamstwo jest powtarzane, daje nam fałszywe poczucie zgodności, że wszyscy myślą w ten sposób. Może to prowadzić do zbiorowych fałszywych przekonań, zwanych efektem Mandeli, nazwa wzięła się od przekonania, że prezydent RPA zmarł w więzieniu w latach 80. ubiegłego wieku. W rzeczywistości zmarł w domu w 2013 roku. Albo, na przykład, słynny człowiek w plastikowej torbie nie został przejechany przez czołg podczas protestów na placu Tiananmen, choć wiele osób uważa, że tak było.
2. **Efekt potwierdzenia:** Jest to naturalna tendencja mózgu do wierzenia, że to, co odpowiada naszym gustom lub opiniom, jest prawdziwe, nawet jeśli jest fałszywe. Ponadto, gdy wiadomość wzbudza emocje, łatwiej jest w nią uwierzyć.
3. **Wzmocnienie społeczne** lub dyskredytowanie tych, którzy myślą inaczej. Przekonania związane z silnymi uczuciami dążą do wzmocnienia społecznego, aby wspierać tych, którzy

myślą tak samo jak my i odrzucać lub dyskredytować tych, którzy myślą inaczej (nawet jeśli dostarczają danych i dowodów). To uprzedzenie pojawia się w sytuacjach, w których temat wzbudza silne reakcje emocjonalne np. tematy polityczne - i o których wnioskujemy bardziej na podstawie źródła lub tego, kto dzieli się informacją. Oszustwa pojawiają się pod fałszywym złudzeniem, że są udostępniane przez wiele osób, podczas gdy w rzeczywistości są rozpowszechniane przez boty.

Na Uniwersytecie Michigan opracowano sztuczną inteligencję, która identyfikowała "fake newsy" w 76% przypadków, podczas gdy ludziom udało się to tylko w 50% przypadków.

Co możemy zrobić? Rozwijać nasze krytyczne myślenie! Dlatego właśnie narodził się projekt MCRE, który pomoże ci rozwinąć niezbędne umiejętności i kompetencje do wykrywania fake newsów i analizowania, kto jest ich źródłem, w jakim kanale są rozpowszechniane itp. przed naciśnięciem przycisku "dalej".

2.2. POJĘCIA ZWIĄZANE Z FAKE NEWSAMI

W tej sekcji przedstawiamy słowniczek pojęć związanych z dezinformacją. Im więcej wiesz o tych pojęciach, tym łatwiej będzie Ci wykryć fake newsy.

2.2.1. Dezinformacja

Fałszywe informacje są celowo rozpowszechniane w celu wprowadzenia w błąd.

Ponieważ nie ma powszechnej zgody co do jej definicji, dezinformacja jest obecnie określana jako fake news. Zaleca to raport grupy ekspertów Komisji Europejskiej ["Multidyscyplinarne podejście do dezinformacji"](#), który odrzuca stosowanie terminu "fake news". Aby położyć kres niedokładności tego terminu, Komisja Europejska (KE) ukuła pojęcie "zaburzenia informacyjnego", które obejmuje:

- "wprowadzanie w błąd", tj. fałszywe informacje udostępniane w sieci, ale bez zamiaru wyrządzenia jakiegokolwiek szkody.
- "Dezinformacja" lub fałszywe informacje są udostępniane z zamiarem wyrządzenia szkody.
- "Malinformation", gdzie prawdziwe informacje są udostępniane w celu wyrządzenia szkody, np. poprzez ujawnienie prywatnych informacji w sferze publicznej.

2.2.2. Postprawda

Oxford definiuje postprawdę jako zjawisko, które występuje, gdy "obiektywne fakty mają mniejszy wpływ na definiowanie opinii publicznej niż te odwołujące się do emocji i osobistych przekonań", a termin ten był szeroko stosowany podczas kampanii wyborczej prezydenta Trumpa, a także podczas kampanii Brexit w Wielkiej Brytanii. Post-prawda została uznana za słowo roku 2016 przez The English Oxford Dictionary, a jej użycie wzrosło o 2000%.

2.2.3. Infodemia

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) używa słowa infodemia w odniesieniu do nadmiaru fałszywych informacji i ich szybkiego rozprzestrzeniania się, co utrudnia znalezienie wiarygodnych i godnych zaufania źródeł.

2.2.4. Mistyfikacje (Hoaxes)

Chociaż mistyfikacje nie są nowym zjawiskiem, nowoczesna technologia dała tym kłamstwom zdolność do rozpowszechniania i wpływ wiralowy, który wcześniej był nie do pomyślenia, a nawet miał wpływ na sposób przeprowadzania wyborów w krajach demokratycznych. Ponieważ ułatwia on tworzenie i rozpowszechnianie fałszywych informacji, Internet przyczynił się do rozprzestrzeniania się fake newsów.

2.2.5. Deepfake

Według Andrésa Visusa, profesora studiów licencjackich, podyplomowych i edukacji menedżerskiej w ESIC, "deep fake to wideo, które wyświetla fałszywe obrazy, zazwyczaj przedstawiające ludzi, które wydają się być prawdziwe i zostały stworzone przy użyciu sztucznej inteligencji. W tym przypadku odnosi się to do technik uczenia maszynowego zwanych "głębokim uczeniem", które wykorzystują techniki algorytmiczne sieci neuronowych."²

2.2.6. Oszustwa (Scams)

W oszustwach internetowych przestępcy wykorzystują platformy internetowe, aby zmusić ofiarę do ujawnienia danych osobowych, takich jak loginy do kont bankowych lub dane logowania do kont. Oszustwa mogą mieć miejsce w każdej usłudze online.

Niektóre przykłady to:

- **Wiadomości lub e-maile phishingowe** wysyłane na urządzenia osobiste, które żądają pieniędzy lub proszą o podanie danych osobowych. Czasami mogą one sprawiać wrażenie, że pochodzą od renomowanych organizacji lub firm.
- **Promowanie produktów lub wprowadzające w błąd reklamy**, które zachęcają do zakupu produktów oferujących rzeczy, których w rzeczywistości nie są w stanie zapewnić.
- **Konkursy lub quizy**, które sprawiają, że użytkownik wierzy, że za udział w nich otrzyma nagrodę.
- **Catfishing**, w którym niektórzy udają kogoś innego, aby nakłonić tę osobę do zrobienia czegoś.
- **Kradzież tożsamości**, gdzie ludzie są podstępnie nakłaniani do udostępniania swoich danych osobowych, aby ułatwić im włamywanie się na inne konta.

2.2.7. Wyzwania internetowe

Wyzwania internetowe to zadania, które zazwyczaj wiąże się z opublikowaniem zdjęcia lub filmu przedstawiającego wykonanie przydzielonego zadania. Mogą one występować na prawie wszystkich platformach internetowych, ale YouTube i TikTok to miejsca, w których pojawiają się najczęściej.

Młodzi ludzie mogą brać udział w różnych wyzwaniach internetowych. Na przykład w konkursach obejmujących taniec lub wspierających cele charytatywne. Jeśli jednak obejmują one ryzykowne akrobacje lub działania, które mogą zranić młodą osobę lub inne osoby fizycznie lub psychicznie, wyzwania internetowe mogą stać się niebezpieczne. Twórcy filmów mogą z łatwością zmodyfikować

² <https://www.esic.edu/rethink/tecnologia/deep-fakes-que-es-como-se-crean-primeros-y-futuros>

swoją pracę, aby wyglądało na to, że podjęli ryzyko lub zrobili coś szkodliwego, podczas gdy w rzeczywistości tego nie zrobili.

2.3. JAK ROZPOZNAĆ FAKE NEWSY

Teraz, gdy znasz już podstawy, w tej ostatniej części modułu omówimy znaczenie prawdy i przedstawimy narzędzia potrzebne do wykrywania fake newsów.

2.3.1. Znaczenie prawdy

Kłamstwo i brak zainteresowania mówieniem całej prawdy stały się częścią naszej kultury, co ma ogromne konsekwencje, ponieważ jesteśmy przyzwyczajeni do przyjmowania informacji w miarę ich napływania, bez zwracania sobie głowy poszukiwaniem prawdy. Słyszymy informacje, które są później obalane, ale nie ma to żadnych konsekwencji dla osoby, która nie powiedziała prawdy, i zwykle nie jest to poprawiane.

Prawda, ponieważ nadaje sens szacunkowi dla innych, jest wartością etyczną, jednym z podstawowych filarów leżących u podstaw moralnego sumienia społeczności i obejmuje wszystkie sfery ludzkiego życia.

Mówienie prawdy pomaga nam się wczuć oraz budować silne i trwałe relacje. Sprawia, że stajemy się bardziej ludzcy, bliżsi i pozwala nam lepiej odnosić się do ludzi, których kochamy.

Dzieje się tak również na płaszczyźnie osobistej. Zostaliśmy wyedukowani, by być politycznie poprawnymi, a kiedy stajemy przed szansą bycia szczerym i skonfrontowania się z konkretnym problemem, uciekamy, karmiąc kłamstwo w kółko. Nie tylko na poziomie osobistym, ale przede wszystkim w miejscu pracy. Uciekamy od konfliktów i tracimy okazje, by powiedzieć prawdę, kiedy poprzez uprzejme wyrażanie wartościowych ocen możemy pomóc sobie nawzajem w budowaniu trwałych relacji.

Konsekwencje bycia nieprawdopodobnym powodują, że problemy rosną w nieskończoność, ponieważ nie odważyliśmy się powiedzieć prawdy. Gdybyśmy wszyscy starali się żyć w prawdzie i szukali prawdy, powstawałoby mniej fake newsów, a przynajmniej mielibyśmy ducha do walki z kłamstwami, do ciągłego poszukiwania prawdy.

A co prawda ma wspólnego z dziennikarstwem?

Większość kodeksów etycznych uznaje szacunek dla prawdy za pierwszą zasadę etyczną, która musi inspirować zachowanie wszystkich osób zawodowo zajmujących się informacją. Jednak codzienna praktyka dziennikarska zbyt często odbiega od tego moralnego kryterium. Dziennikarz jako jednostka, jest pod presją różnego rodzaju nacisków: biznesmen lub redaktor wyznacza kierunki informacji, a interesy polityczne lub gospodarcze, którym podporządkowane jest jego medium, promują zachowania o niskiej jakości moralnej.

W wielu przypadkach prawda nie jest podstawowym celem informacji dziennikarskiej. Czasami osiąga się ją poprzez pomijanie istotnych informacji o fakcie, zniekształcanie materiału informacyjnego, nie wspominając o przypadkach, gdy celem jest indoktrynacja, manipulacja i krótko mówiąc, oszukiwanie, a nie przekazywanie złożoności faktów z najwyższą dokładnością.

Dla dziennikarzy słowo prawda oznacza wierność faktom, które relacjonują. Dlatego ich prawdy są tymczasowe, czyli są przedostatnimi słowami, ponieważ fakty ewoluują i zawsze będzie można coś

do nich dodać. Dziennikarz jest zatem zawsze gotowy do poprawienia, dodania lub wyjaśnienia swoich informacji o faktach, jednak nie zawsze tak jest.

Gdybyśmy edukowali obywateli i pomagali im być "prawdomównymi", gdybyśmy mieli społeczeństwo, które wymaga prawdy i ją ceni, dziennikarze, firmy i wszyscy ci, którzy wykorzystują fake newsy do osiągnięcia określonych interesów, zmieniliby zdanie i przynajmniej zastanowili się, czy warto żyć w społeczeństwie kłamstw.

Odważ się być szczerym!

Jeśli już zrozumiałeś, dlaczego szczerowość jest ważna, możesz być zainteresowany tym, jak być szczerą osobą. Powinieneś wiedzieć, że zajmie to trochę czasu. Nie stajesz się szczerą osobą z dnia na dzień, ponieważ nie wystarczy tylko ograniczyć liczby kłamstw lub szczerze wyrazić to, co myślisz.

Możesz zacząć bycie szczerym od małych kroków, które pomogą ci stopniowo zintegrować cechy szczerzej i uczciwej osoby. Aby rozpocząć, zalecamy przestrzeganie poniższych wskazówek:

Jak być szczerą osobą

Odważ się być uczciwym!

Przyznaj się do własnej nieuczciwości

Jeśli chcesz się poprawić, najpierw musisz rozpoznać problem, więc zastanów się, kiedy byłeś/aś nieuczciwy wobec kogoś w przeszłości i przyznaj, że w pewnych okolicznościach zachowałeś/aś się nieuczciwie.

Postaw się w sytuacji innych

Spróbuj wyobrazić sobie, że jesteś na miejscu osób, wobec których często byłeś nieuczciwy/a, jak byś się czuł/a, gdybyś został/a oszukany/a?

Staw czoła swoim lękom

Jeśli czasami byłeś/aś nieuczciwy/a wobec innych, to być może dlatego, że bałeś/aś się narazić na negatywną ocenę z ich strony.

Bądź szczerzy/a w małych rzeczach

Aby nabrać nawyku bycia osobą szczerą, zacznij od małych rzeczy.

Używaj właściwych słów

Istnieją sposoby i środki na wyrażenie szczerzej myśli. Wszystko zależy od słów, których używamy. Staraj się być asertywny/a!

Opracowany przez MEUS

Rysunek

4

–

2.3.2. Nauka obalania fake newsów

Musimy rozwijać praktykę zdrowego sceptycyzmu, aby przeciwdziałać tym mistyfikacjom i fałszywym informacjom. Aby zweryfikować informacje, należy pamiętać o następujących kwestiach:

1. **Weryfikacja wiarygodności autora i źródła.** Zweryfikuj sygnaturę newsa. Najlepiej jest, gdy oprócz pełnego imienia i nazwiska podane są informacje takie jak adres e-mail, konto na Twitterze lub profil na stronie internetowej lub portalu społecznościowym, ponieważ pokazuje to, że za informacją stoi osoba, która jest w stanie wziąć za nią odpowiedzialność.
2. **Nie zatrzymuj się na nagłówku.** Wskazane jest przeczytanie całej historii. Rzucające się w oczy nagłówki szukają naszych kliknięć, konieczne jest zapoznanie się z całą treścią tych newsów, które wyjątkowo zwracają naszą uwagę.

3. **Uważaj na uproszczony, przesadzony język** lub język, który bardziej koncentruje się na emocjach niż na przekazywaniu wiarygodnych informacji.
4. **Czy news zawiera dane, wykresy i stwierdzenia?** Należy sprawdzić, czy dane zawierają odnośniki do źródeł, z których korzystano, a wypowiedzi muszą pochodzić od możliwej do zidentyfikowania osoby.
5. **Ignoruj łańcuszki na WhatsAppie**, a przede wszystkim ich nie kontynuuj! W tym samym sensie nie należy brać pod uwagę nagrań audio lub wideo, których pochodzenia nie znamy. Znajdź oryginalną treść, aby dowiedzieć się, gdzie i kiedy została wygenerowana i przez kogo. Powinniśmy zadać sobie pytanie, w jaki sposób te newsy do nas dotarły: nasi znajomi i rodzina również mogą popełnić błąd, nie sprawdzając podejrzanych treści i przekazując je dalej do najbliższego kręgu odbiorców.
6. Czy news jest tak szokujący, że nie możesz w niego uwierzyć? Czy jest tak szokujący, że w niego wierzysz? **Przeanalizuj swoją reakcję emocjonalną**. Obie reakcje są znakami ostrzegawczymi. Wiele fake newsów bazuje na naszych istniejących już przekonaniach.
7. **Sprawdź i porównaj z innymi wiarygodnymi źródłami informacji**, jeśli masz jakiegokolwiek wątpliwości co do danej informacji. Porównaj wyniki wyszukiwania w Google.
8. Rozważ **ideologiczną stronniczość nadmiernie upolitycznionych treści**. W sytuacjach skrajnej niepewności, takich jak ta, w której żyjemy, dezinformacja jest przedmiotem zainteresowania dla korzyści politycznych lub gospodarczych.
9. **Strzeż się pseudo terapii**. Naukę można udowodnić za pomocą faktów, a jej publikacja podlega systemowi kontroli, podczas gdy pseudonauka opiera się na niesprawdzonych hipotezach i teoriach.
10. Sprawdzimy **prawdziwość podejrzanych obrazów i filmów**, które otrzymamy, korzystając z odwrotnego wyszukiwania obrazów Google. Samouczek można znaleźć w rozdziale 3 "Dalsza lektura", a także pod tym [linkiem](#).

2.3.3. Co robi Europa w sprawie fake newsów?

Plan Działania Przeciwko Dezinformacji" został opracowany przez Komisję Europejską w 2019 roku. Rada Europejska zwróciła się w okresie od czerwca do października 2018 r. o opracowanie planu działania w celu rozwiązania kwestii w tym obszarze, w szczególności w świetle zbliżających się wyborów europejskich. Zwalczanie dezinformacji jest kluczowym tematem, zarówno w UE, jak i w krajach z nią sąsiadujących.

Plan Działania Przeciwko Dezinformacji ma na celu:

- o Lepsze wykrywanie, analizę i ujawnianie dezinformacji.
- o Wzmocnienie współpracy i wspólne reagowanie na dezinformację.
- o Mobilizowanie sektora prywatnego do walki z dezinformacją.
- o Podnoszenie świadomości i zwiększanie odporności społecznej.

W niniejszym Planie Działania, dezinformacja jest definiowana jako możliwe do zweryfikowania fałszywe lub wprowadzające w błąd informacje, które są tworzone, prezentowane i rozpowszechniane w celu uzyskania korzyści ekonomicznych lub celowego wprowadzenia w błąd opinii publicznej i mogące powodować szkody publiczne.

Według ankiety przeprowadzonej w celu opracowania tego Planu Działania, 83% Europejczyków uważa fake newsy za zagrożenie dla demokracji, a 73% internautów jest zaniepokojonych dezinformacją w sieci w okresie przedwyborczym.

Oprócz europejskiego planu zwalczania dezinformacji, w Europie podjęto wiele działań mających na celu zwalczanie dezinformacji. Poniżej znajduje się chronologia działań, które zostały przeprowadzone przez instytucje Unii Europejskiej, które są udostępnione na [stronie internetowej Komisji Europejskiej](#).

Chronologia działań UE przeciwko dezinformacji

Od 2015 r. UE i państwa członkowskie wzmocniły swoje podejście do zwalczania dezinformacji.

- Marzec 2015**
Uruchomienie grupy zadaniowej East StratCom w Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych.
- Kwiecień 2016**
Wspólne ramy przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym
Kompleksowe podejście mające na celu poprawę wspólnej reakcji na wyzwania stwarzane przez zagrożenia hybrydowe dla państw członkowskich, obywateli i zbiorowego bezpieczeństwa Europy.
- Marzec 2018**
Raport niezależnej grupy ekspertów wysokiego szczebla ds. fake newsów i dezinformacji w Internecie zawierający zalecenia dotyczące rozwiązania pilnych problemów i długoterminowych reakcji w celu zwiększenia odporności społeczeństwa na dezinformację.
- Kwiecień 2018**
Komunikat w sprawie zwalczania dezinformacji w Internecie, m.in. ogłaszający kodeks postępowania w zakresie dezinformacji
- Wrzesień 2018**
Komunikat w sprawie zapewnienia wolnych i uczciwych wyborów europejskich.
- Październik 2018**
Kodeks postępowania w zakresie dezinformacji.
Innowacyjne narzędzie samoregulacji zapewniające większą przejrzystość i odpowiedzialność platform internetowych oraz ramy monitorowania i ulepszania polityki platform internetowych w zakresie dezinformacji.
- Grudzień 2018**
Plan Działania przeciwko dezinformacji.
Określa ramy działań UE poprzez poprawę zdolności wykrywania i analizy, podnoszenie świadomości, wzmacnianie odporności społecznej, zwiększanie skoordynowanych reakcji oraz mobilizowanie platform internetowych i sektora reklamowego.
- Marzec 2019**

Uruchomienie Systemu Szybkiego Ostrzegania przed dezinformacją.

Czerwiec 2020

- **Komunikat: Zwalczanie dezinformacji związanej z COVID-19 i uruchomienie programu monitorowania dezinformacji związanej z COVID-19.**
Środki przejrzystości podjęte w celu zapewnienia odpowiedzialności wobec opinii publicznej za wysiłki podejmowane przez sygnatariuszy Kodeksu w celu ograniczenia dezinformacji online związanej z COVID-19.
- **Uruchomienie Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych**
Tworzy i wspiera multidyscyplinarną społeczność, w tym weryfikatorów faktów, badaczy akademickich i innych istotnych interesariuszy przyczyniających się do zwalczania dezinformacji.
- **Sprawozdanie z wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2019 roku.**

Grudzień 2020

- **Wniosek dotyczący Aktu o Usługach Cyfrowych**
Określa bardziej przejrzyste obowiązki i odpowiedzialność platform internetowych, dostosowane do ich roli, wielkości i wpływu w ekosystemie internetowym.
- **Europejski Plan Działania na rzecz Demokracji**
Obejmuje działania mające na celu ulepszenie istniejącego zestawu narzędzi UE do przeciwdziałania zagranicznej ingerencji, takie jak nakładanie grzywien i wytyczne dotyczące wzmocnienia Kodeksu Postępowania w zakresie Dezinformacji.

Maj 2021

- **Wytyczne dotyczące wzmocnienia Kodeksu Postępowania w zakresie Dezinformacji**
Poglądy Komisji na temat tego, w jaki sposób platformy powinny wyeliminować luki i niedociągnięcia w Kodeksie oraz stworzyć bardziej przejrzyste, bezpieczne i godne zaufania środowisko w sieci.
- **Uruchomienie krajowych ośrodków Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych**
Zwiększenie zdolności wykrywania, analizowania i ujawniania kampanii dezinformacyjnych.

Czerwiec 2021

Rozpoczęcie procesu rewizji przez sygnatariuszy Kodeksu 2018 i dodatkowych nowych potencjalnych sygnatariuszy.

Listopad 2021

Wniosek ustawodawczy w sprawie przejrzystości i ukierunkowania reklam politycznych.

Czerwiec 2022

-
- Wzmocniony Kodeks Postępowania

Dezinformacja jest powodem do niepokoju dla obywateli Europy i demokratycznych rządów, ponieważ za fałszywymi informacjami zawsze kryje się interes w manipulowaniu opinią publiczną i destabilizowaniu państw i ich instytucji, zagrażając demokracji i wolności, dlatego Komisja Europejska pracuje nad tym problemem.

3. DALSZA LEKTURA

W tym miejscu udostępniamy dodatkową zawartość, aby zagłębić się w temat tego modułu:

MATERIAŁY WIDEO

- [Wyszukiwarka obrazów Google: Jak mogę zweryfikować, śledzić lub znaleźć informacje o obrazie?](#)
- [Oto jak działają fake newsy \(i jak internet może je powstrzymać\)](#)
- [Dlaczego nasze mózgi kochają fake newsy?](#)
- [Jak "fake" news staje się newsem?](#)
- [5 sposobów na wykrycie fake newsów](#)
- [Jak serwisy z fake newsami zarabiają pieniądze?](#)
- [Jak wybrać newsa?](#)

STRONY INTERNETOWE WERYFIKUJĄCE FAKTY:

- [FactCheck.org](#)
- [Politifact.com](#)
- [Snopes](#)
- [TruthorFiction](#)
- [Hoax-Slayer](#)

Plan Działania Przeciwno Dezinformacji

4. BIBLIOGRAFIA

<https://www.arimetrics.com/glosario-digital/fake-news>

[A multi-dimensional approach to disinformation](#)

<https://www.psicologia-online.com/caracteristicas-de-una-persona-sincera-6043.html>

<https://www.realinstitutoelcano.org/analisis/desinformacion-concepto-y-perspectivas/>

https://uned.libguides.com/noticias_falsas/herramientas/cajas